

Herpesvaccine mindsker risiko for demens

En stor befolkningsundersøgelse fra Wales viser, at vaccine mod herpes zoster (helvedesild) mindsker sandsynligheden for at udvikle demens med omkring en femtedel over en periode på syv år.

En stor walisisk befolkningsundersøgelse viser, at vaccine mod såkaldt helvedesild mindsker sandsynligheden for at udvikle demens.

Demens er associeret med et væld af risikofaktorer, herunder virusinfektioner som fx infektion med herpes zoster, måske bedre kendt under den malende betegnelse helvedesild. Flere af de vacciner, der beskytter mod specifikke infektioner, ser ud til at have en mere generel immunologisk effekt. Vaccinerne menes at booste immunsystemet og måske gøre det mere modstandsdygtigt mod neurodegenerative sygdomme. Det gælder også den tidligere bredt anvendte herpes zostervaccine, Zostavax.

Forskellig sundhedsadfærd

En international forskergruppe har undersøgt effekten af Zostavax på forekomsten af demens. Tidligere studier af sammenhængen har været observationsstudier, der fandt en korrelation mellem herpesvaccine og demensrisiko svarende til en mulig beskyttende virkning af vaccinen. Svagheden ved denne type studier er, at det er vanskeligt at tage højde for grundlæggende forskelle mellem deltagerne i den vaccinerede og den ikke-vaccinerede gruppe. Personer, der selv tager initiativ til at lade sig vaccinere, har formentlig en anden sundhedsadfærd, end personer, der ikke ulejliger sig med at bestille tid til en vaccination.

Det aktuelle studie blev gennemført blandt 280.000 ældre borgere i Wales, hvor det var deres fødselsdato, der afgjorde, om de fik tilbudt en gratis herpes zostervaccine. Borgere født før 2. september 1933 fik ikke tilbudt vaccination, hvorimod borgere født den 2. september 1933 eller senere fik tilbudt vaccination.

Stærkt forsøgsdesign

Forskerne fandt, at andelen af ældre borgere, der blev vaccineret, steg fra under én promille % blandt borgere, der var blot en uge for gamle til at blive tilbudt vaccination, til 47 % blandt borgere, der var en uge yngre. Pointen er, at de to grupper af borgere må antages at være fuldt sammenlignelige på alle andre parametre end deres vaccinstatus, idet en aldersforskel på en uge er uden betydning. På den måde lykkedes det at opnå et forskningsdesign, der minder om et randomiseret, det vil sige lodtrækningsbaseret, kontrolleret forsøg.

Herpes zostervaccinen reducerede sandsynligheden for at få en demensdiagnose inden for de følgende syv år med 3,5 procentpoint (95 % konfidensinterval 0,6 til 7,1; $p = 0,019$), hvilket svarer til en relativ reduktion på 20,0 % (95 % konfidensinterval = 6,5 til 33,4).

Tidligere studier baseret på sundhedsregisterdata fra blandt andet Tyskland, Skotland og Danmark har givet blandede resultater. Zostavax er en levende svækket zostervaccine, der i mellemtiden er blevet erstattet af en såkaldt rekombinant adjuveret vaccine (adjuvanter er hjælpestoffer, der tilsættes for at øge vaccins effekt). Zostavax blev afregistreret i Danmark i 2022 og fremstilles ikke længere af medicinalvirksomheder.

Forskerne arbejder nu på at skaffe finansiering til et stort, randomiseret kontrolleret forsøg med henblik på endelig afklaring af, om den levende svækkede zostervaccine kan beskytte mod neurodegeneration. "Det ville være et meget simpelt, pragmatisk forsøg, fordi vi har en engangsintervention, som vi ved er ufarlig," udtaler seniorforfatter bag studiet, Pascal Geldsetzer, i en pressemeddelelse fra *Stanford University*.

Eyting M, Xie M, Michalik F, Hess S, Chung S, Geldsetzer P. A natural experiment on the effect of herpes zoster vaccination on dementia. *Nature*. 2025 [online ahead of print].

[PubMed](#)

Schnier C, Janbek J, Williams L, Wilkinson T, Laursen TM, Waldemar G, et al. Antiherpetic medication and incident dementia: Observational cohort studies in four countries. *Eur J Neurol*. 2021;28(6):1840-8.

[PubMed](#)

Schnier C, Janbek J, Lathe R, Haas J. Reduced dementia incidence after varicella zoster vaccination in Wales 2013-2020. *Alzheimers Dement (N Y)*. 2022;8(1):e12293.

[PubMed](#)

Study strengthens link between shingles vaccine and lower dementia risk. *Stanford News*, den 2. April 2025

[Stanford University](#)

Oprettet: 08. april 2025